

Історія України

частина 3

Постання Москви
Галицько-Волинська Держава
Татарське пихоліття

НАДІЯ ЛЮДМИЛА ХОЙНАЦЬКА

ВИДАВНИЦТВО ШКІЛЬНОЇ РАДИ
Нью Йорк, 1992

ЛЕКЦІЯ ч. 14

Тема: ПОСТАННЯ МОСКОВСЬКОГО НАРОДУ І НАПАД КНЯЗЯ АНДРІЯ БОГОЛЮБСЬКОГО

1. Київська Русь була великою імперією, яка, крім території властивої Русі (сьогоднішньої України), обнімала також територію північно-східної Європи, яку літопис називає „Руська земля”.
2. На північ від України, в басейні ріки Волги, жили фінські племена. Згодом там почали оселюватися слов'янські колоністи, котрі, заволоділи ними. Так постав московський народ через змішання фінських племен зі слов'янами.
3. В XII столітті, в городі Сузdal', на півночі, панували нащадки князя Володимира Мономаха. Вони відчужилися від Києва і рядилися самостійно в Суздалі.
4. В 1169 році, суздальський князь Андрій Боголюбський, внук Мономаха, напав на Київ, жорстоко вигубив його мешканців, зруйнував місто, а всі скарби і дорогі речі (включно з іконами) вивіз до Суздаля, щоб ними прикрасити і збагатити свою столицю на півночі.
5. Пізніше перенесено столицю їх князівства зі Суздаля до Володимира (над р. Клязьмою), а далі до Москви.

Зміст: ст. 66-67. — Домашнє завдання: ст.71 (1-5).

Повторення:

1. Що таке „Руська земля”?
2. Як постав московський народ?
3. Хто панував у XII стол. в городі Суздалі на півночі?
4. Хто і в якому році напав на Київ та зруйнував його?
5. Куди перенесено московську столицю зі Суздаля?

ЛЕКЦІЯ ч. 15

Тема: РІЗНИЦЯ ЗНАЧЕННЯ СЛІВ: «РУСЬ» І «РОСІЯ»

1. Московські князі завоювали сусідні князівства і в XV-му столітті московський князь Іван III-ий приняв титул „Государ всієї Руси”. Він хотів бути князем усіх земель, що були під володінням Києва.
2. Коли Московщина здобула Україну, то цар Петро I в 1721 р. назвав свою іперію „Росія” (Русь — по-грецьки).

Русь — русько-український народ.
Росія — московський народ.
3. В англійській мові на означення Руської держави треба писати „Rus abo Kyivan State”. Так звана „советська наука” твердить, що київську державу замешкував і створив „єдиний праруський народ”, з якого пізніше постав російський, білоруський і український народи.
4. Це не відповідає правді, бо московський чи російський народ створився з інших расових груп і далеко пізніше від української расової групи.
5. Назва „Україна” вживалася вже в XII-ому столітті, а поширилася в Козацькій добі.

Зміст: ст.66-67. — **Домашнє завдання:** ст.71 „Г”.

Повторення:

1. Який титул прийняв московський князь Іван III-ий?
2. Як називав цар Петро I-ий свою імперію, коли Московщина здобула Україну?
3. Що то є Русь, а що є Росія?
4. Що твердить „советська наука”?
5. Чи це, що твердить „советська наука” відповідає правді? Чому ні?
6. Коли вже почала вживатися назва „Україна”? Коли вона поширилася?

ЛЕКЦІЯ ч. 16

Тема: ВІДОКРЕМЛЕННЯ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ І КНЯЗІ РОСТИСЛАВИЧІ

1. Галицька і Волинська держави були продовженням Київської держави.
2. Галицьке князівство відділилося від Києва в другій половині XI-го століття.
3. Галицьким князівством правила династія (рід) Ростиславичів і першим визначним князем був Володимирко.
4. На свою столицю він вибрав місто Галич, над рікою Дністром. Князь Володимирко покорив боярів, які виступали проти нього.
5. Найвизначнішим галицьким князем був Ярослав Осьмомисл (1153-1187 рр.) Він поширив Галицьку державу аж по Дунай, побив половців, а столиця-город Галич — за його панування був важливим і багатим торговельним центром.

Зміст: ст.73 (параграф 1 і 2). — Домашнє завдання: ст.79 (1).

Повторення:

1. Що було продовженням Київської держави?
2. Коли відділилося Галицьке князівство від Києва?
3. Яка династія (княжий рід) правила Галицьким князівством?
4. Хто був першим визначним галицьким князем?
5. Яке місто було столицею за князя Володимирка?
6. Хто був найвизначнішим галицьким князем?
7. Які заслуги князя Ярослава Осьмомисла?

ЛЕКЦІЯ ч. 17

Тема: ЗАНЕПАД КИЄВА ТА ТАТАРСЬКЕ ЛИХОЛІТТЯ

1. В XIII-ому столітті, татарський хан Тамуджин, званий Джінгіс-хан, об'єднав усі татарські племена в центральній Азії в одну могутню державу. Завоювавши різні азійські країни, в 1223 році перший раз до Європи прийшли монголи.
2. Половці просили українських князів про поміч, але татари їх перемогли над річкою Каялою (Калкою). Після перемоги татари вернулися до Азії.
3. В 1238 р. татари вирушили вдруге на Захід. Вони завоювали північні князівства Русі і в 1240 році, під проводом хана Батия, почали облягати Київ.
4. Київ боронився героїчно під проводом галицького воєводи Дмитра.
5. Татарам удалося перейти по льоді Дніпро і пробити таранами оборонні мури Києва.
6. Боротьба продовжувалася потім в середині Києва, довкруги Десятинної церкви, де сковалося, а потім погинуло багато жінок і дітей.
7. Татари здобули Київ і пішли на Захід через Галичину і Польщу. Їх здержано під містом Лігніця на Шлеську.
8. Над рікою Волгою татари заснували свою державу „Золоту орду” і збиралі податки (данину) з усіх завойованих країн.

Зміст: ст. 67-70. — Домашнє завдання: ст.71 (1-10), „Б” і „В”.

Повторення:

1. Який татарський хан об'єднав усі татарські племена в центральній Азії в одну могутню державу в XIII-ому столітті?
2. В якому році Тамуджин (Джінгіс-хан) прийшов до Європи?
3. Хто просив допомоги українських князів проти татар?
4. Що сталося над річкою Каялою?
5. В якому році татари напали на Київ?
6. Як боровся Київ і під чиїм проводом?
7. Куди пішли татари здобувши Київ?
8. Де татари заснували свою державу та як її назвали?

ЛЕКЦІЯ ч. 18

Тема: ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА: КНЯЗІ РОМАНОВИЧІ

1. Коли помер останній князь із роду Ростиславичів, галицькі бояри запросили князя Романа Мстиславича на галицький престіл.
2. Бояри думали, що князь Роман Мстиславич буде їх слухати, але він виступав проти них і карав за непослух.
3. Він злучив Галичину і Волинь в одну державу. Роман бився і переміг половців, а тоді пішов на Київ.
4. Кияни признали його владу над собою. Він задумав піти походом на Польщу, але в цій воєнній віправі загинув.
5. Мадяри прийшли в Галич і вигнали його синів — Данила і Василька з Галича, а владу взяли в свої руки.
6. Данило вернувся і здобув від мадяр назад свій престіл при помочі селянського і міщанського війська в битві під Ярославом 1239 року. Він заложив місто Холм, а також Львів, яке назавв іменем свого сина Льва.
7. За його панування татарська навала зайніяла українські землі.
8. Данило мусів їхати до татарського хана, щоб хан признав його владу над Галицьким князівством.
9. Князь Данило почав усюди шукати союзників до боротьби з татарами. Римський Папа прислав йому корону, якою Данило коронувався на короля в Дорогичині 1253 року.
10. Сподівана поміч не прийшла. Татари розпочали з королем Данилом війну і знищили городи Володимир і Львів.
11. В часі тієї війни, король Данило помер в 1264 року, в давній столиці, Холмі, якої татари не могли здобути.

Зміст: ст.73-77. — **Домашнє завдання:** ст.79 (2-4).

Повторення:

1. Хто об'єднав Галичину і Волинь в одну державу?
2. Хто вигнав синів Романа Мстиславича з Галича?
3. З чисю допомогою Данило здобув знову свій престіл?
4. Які міста він заложив?
5. Хто коронував його на короля?
6. Коли і де помер король Данило?

ЛЕКЦІЯ ч. 19

Тема: ОСТАННІ КНЯЗІ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

1. Після смерти короля Данила панував його син Лев, (1264-1301), для якого він заложив місто Львів.
2. Лев здобув Закарпаття від мадярів і люблінську землю від поляків.
3. Потім панував син Льва, Юрій I (1301-1308), з титулом короля. В тому часі у Львові створено митрополію.
4. Далі панували сини Юрія I-ого: Андрій і Лев (1308-1323). Вони склали союз із німцями і обидва згинули в бою з татарами.
5. Останній князь Юрій II (1323-1340) був тільки по матері українського роду, бо батько був польського роду.
6. В управлінні державою він дуже спиралася на чужинців, тому бояри отруїли його в 1340 році.
7. Галицько-Волинська держава тривала 100 літ після упадку Київської держави.

Зміст: ст.77-78. — Домашнє завдання: ст.79 (5).

Повторення:

1. Хто панував після смерти короля Данила?
2. Які землі він здобув? Від кого?
3. Хто панував після Льва?
4. Хто правив державою після Юрія I-ого?
5. Хто був останнім князем Галицько-Волинської держави?

ЛЕКЦІЯ ч. 20

Тема: ЖИТТЯ ЗА КНЯЖИХ ЧАСІВ (800-1340)

1. За княжих часів, на Україні розвинулося сільське господарство, городництво, садівництво та годівля худоби.
2. Промисловість: дерев'яна, а також гарбарство, кузнірство, ткацтво, ганчарство.
За князя Данила почали вже виливати дзвони, бо добували залізо, сіль, а теж будівельний камінь.
3. Дуже розвинулася торгівля, бо з України вивозили шкіри, хутра, мед, віск, збіжжя і сіль, а привозили різні матерії, сукно, металеві вироби, зброю, південні овочі, вино, східне коріння та інше.
4. Села і міста також розвинулися і змінили свій вигляд. Села тоді мали дерев'яні хати, сильні двері і маленькі вікна, на яких замість шкла були оболони з міхурів. Комина хати не мали, були курні (дим з вогню виходив з-під стріхи). — Міста мали оборонні мури і до них входилося через ворота. Перед мурами були глибокі рови з водою. Вулиці міста були вузькі, а тільки при церквах були широкі площі. В містах, крім міщан, жили всякі ремісники, купці, і були двори для бояр і князів.
5. Суспільні верстви: наймогутніші були бояри, далі купці, міщани і селяни. *class system*
6. Монастири: заснований найславніший за князя Ярослава Мудрого „Печерський монастир” в Києві. Ченці займалися переписуванням книг, науковою, освітою та мистецтвом. В монастирях проживало багато вчених людей (літописець Нестор).
7. Державна влада була монархічна. Князь видавав усі закони, правив державою, військом, видавав суди. Помагали князеві бояри та різні урядники. Перші срібні і золоті гроші почали вибивати (чеканити) за князів Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Ці гроші звалися „куни” і „гривні”. *патріархат*
8. Українська держава за княжих часів була найбільшою державою в Європі. Західні границі були від ріки Тиси за Карпатами і Сяну в Галичині аж по ріку Болгу на сході; на півночі від Балтійського моря аж по Кавказ і Чорне море на півдні (деколи тільки).

Зміст: ст.79-87. — **Домашнє завдання:** ст.87-88 (1-12)

Повторення:

1. Які галузі господарства розвинулися за княжих часів?
2. Як виглядали села і міста? Розкажіть!
3. Які суспільні верстви були за княжих часів?
4. Чим занималися ченці по монастирях? Як називався найславніший монастир?
Хто і де його заложив?
5. Яка була державна влада? Поясніть!
6. Хто ще помагав князеві правити державою?
7. Коли почали вибивати перші гроші? Як вони називалися?
8. Де були границі Української держави за княжих часів?